

ETISK RÅD

AVGJØRELSE I SAK NR. 2009/21

Klager: X

Innklaget: Nordnet Bank NUF
Postboks 33 Majorstuen
0330 Oslo

Saken gjelder:

Klagen er knyttet til tvangssalg av aksjer kjøpt på kreditt som følge av at aksjekursen og dermed verdipapirforetakets sikkerhet falt i verdi. Klager hevder at tvangssalget var uberettiget.

Etisk Råd er satt med følgende medlemmer:

Geir Woxholth (Prof. dr. juris) (leder)
Asbjørn Wangerud
Tom Kristoffersen
Randi Nordstrøm

I

Klagen er knyttet til tvangssalg av aksjer kjøpt på kreditt som følge av at aksjekursen og dermed verdipapirforetakets sikkerhet falt i verdi. Klager hevder at tvangssalget var uberettiget fordi klager hadde gjort avtale med verdipapirforetaket om at klager ville tilføre midler om kursfallet falt mer enn forventet. Aksjene ble tvangssolgt uten at klager ble varslet eller på annen måte fikk mulighet til å tilføre flere midler.

II

Klagers anførsler:

Klager er kunde hos Nordnet og eide DNO-aksjer som var giret opp. DNO ble tatt av børs noen dager og klager viser til at det i den forbindelse var ventet at aksjekursen ville synke når aksjehandelen startet igjen etter noen dager. På grunn av den uavklarte situasjonen i DNO tok klager kontakt med Nordnet. Klager fulgte Nordnets anbefaling og solgte seg ned i alle øvrige aksjer for å demme opp mot et eventuelt kraftig aksjefall. Klager var samtidig klar på at han ikke ville selge seg ut av DNO, og at han om nødvendig umiddelbart ville overføre det som trengtes for å dekke eventuelle skjelheter om fallet i aksjen skulle bli kraftigere enn forventet.

Klager fikk beskjed av Nordnet om at de sannsynligvis ikke fikk tid til å ringe rundt om DNO-aksjen falt mer enn forventet. Klager forventet heller ikke dette, og viser til at Nordnet heller ikke tidligere har ringt klager når depotet hans har vært i minus. Klager har imidlertid alltid fått melding på e-post umiddelbart når depotet har vært i minus, både ved stort og lite beløp.

Klager fulgte bevegelsene i DNO på sin Nordnet side og observerte sitt depot gjennom hele handelsdagen. Klager fikk underveis ingen meldinger om å tilføre flere midler. Klager var fullt klar over at han "lå skjevt". Klager holdt igjen da han forventet en oppgang utover dagen, noe som viste seg å stemme.

For å sikre positiv balanse til påfølgende handelsdag samme ettermiddag, forsøkte klager på nytt å logge seg inn hjemmefra uten å lykkes. Klager tok kontakt med Nordnet og fikk da beskjed om at aksjene hans var tvangssolgt tidlig på morgenen samme dag. Klager viser til at han ikke ble kontaktet med melding som avtalt, samt at salget ikke var synlig på klagers nettside som klager hadde fulgt med utall oppdateringer gjennom hele dagen. Klager har vist til at depotet gjennom hele dagen viste at alle aksjene hans var inntakt, samt at depotet viste at klager var ca kr. 25.000 i pluss da arbeidsdagen var slutt.

III

Innklagedes anførsler:

Nordnet bestrider klagers påstand om uberettiget tvangssalg og viser for det første til at klager er bundet av Nordnets til enhver tid gjeldende forretningsvilkår. Videre viser Nordnet til at klager ikke har fulgt Nordnets instruksjoner og således selv forårsaket at finansielle instrumenter på klagers depot ble tvangssolgt.

Nordnet informerte sine kunder, blant annet klager, om suspensjon i DNO-aksjen som ble iverksatt av Oslo Børs 21. september 2009 kl. 15:56. Meldingen ble sendt via Nordnets system for kundekommunikasjon og det ble informert om at markedets forventning var at handelen etter suspensjonen ville fortsette på mye lavere kurser enn hva aksjen ble omsatt for før handelsstoppen. I Nordnets melding ble det videre informert om at et slikt kursfall ville kunne medføre overbelåning på klagers depot, og at Nordnet derfor oppfordret til å regulere eventuell overbelåning snarest. Avslutningsvis i meldingen fremgikk følgende:

”Vi kan ikke garantere at et tvangssalg ikke vil skje i mellomtiden selv om du har fått denne meldingen.”

Nordnet viser til at det i telefonsamtale mellom klager og Nordnet den 23. september 2009 kl. 15:19 ikke fremgår at det er inngått noen avtale som tilsa at tvangssalget den 24. september 2009 var uberettiget. Tvert imot ble klager tydelig informert om at tvangssalg umiddelbart ville skje ved et kraftig kursfall i DNO når handelen i aksjen ble igangsatt igjen. Videre at det ikke ville være tilstrekkelig å sette inn penger på depotet 24. september 2009.

Handelen i DNO ble igangsatt på Oslo Børs 24. september 2009. Åpningskursen var ca. 55 prosent lavere enn den sist rapporterte handelen i DNO før suspensjonen. Klager hadde da en kraftig overbelåning på sitt depot og depotet hadde negativ egenkapital. På denne bakgrunn besluttet Nordnet på morgenen den 24. september 2009 å gjennomføre tvangssalg av klagers finansielle instrumenter (aksjer), herunder klagers aksjer i DNO.

Til støtte for at tvangssalget ble gjennomført har Nordnet vist til Nordnets Allmenne bestemmelser for depot/konto (forretningsvilkårene) pkt. D.2 hvor blant annet følgende fremgår:

” Kunden må selv sørge for at kreditten ikke på noe tidspunkt overskrider det som Kunden i henhold til det ovenstående har rett til. Dersom det likevel skulle oppstå gjeld tilknyttet kontoen som overskrider den ovennevnte kredittretten (overbelåning), plikter Kunden umiddelbart og uten anmodning å betale inn det overskytende beløpet til Foretaket, eller stille tilleggsikkerhet i slik utstrekning at overbelåning ikke lenger er til stede.

Dersom slik betaling ikke skjer eller slik tilleggsikkerhet ikke stilles, forfaller hele gjelden på den tilknyttede konto umiddelbart til betaling. Dersom Kunden er en forbruker, har Foretaket i det sistnevnte tilfellet i stedet rett til å selge den stilte sikkerheten i et slikt omfang at den anvendte kreditten ikke lenger overstiger den kreditten Kunden har rett til. Kunden kan ikke i noe tilfelle unngå ansvar for eventuell overbelåning under henvisning til at Foretaket ikke har informert Kunden om den gjeldende sammenlagte belåningsverdien på aktiva i depotet samt tilknyttet konto eller den inntrådte overbelåning.

Om Kundens posisjoner i finansielle instrumenter har resultert i overbelåning, har Foretaket rett til å tvangsavvikle Kundens posisjoner i den utstrekning Foretaket finner det påkrevd for å redusere overbelåning. Det samme gjelder i den utstrekning foretaket finner tvangsavvikling påkrevd for å hindre at overbelåning inntre. Foretaket har for Kundens regning rett til å kjøpe og utstede opsjoner og leveransbare kontrakter samt førtidig tvangsavvikle posisjoner.”

Forretningsvilkårene pkt. D2 er sentralt for at Nordnet skal kunne gi kreditt med sikkerhet i pantsatte aksjer. Hovedregelen er at det er kundens ansvar å påse at depotet ikke blir overbelånt. Eventuelt vil kunden være forpliktet til umiddelbart og uten oppfordring å regulere overbelåningen. Nordnet forbeholder seg retten til når som helst å tvangsavvikle

finansielle instrumenter på kundens depot. Nordnet kan om det er mulig kontakte kunden før beslutning om tvangsavvikling skjer, men viser til at foretaket ikke er forpliktet til dette.

Beslutning om tvangsavvikling vurderes i forhold til informasjonen som foreligger slik som for eksempel overbelåningens størrelse, risikoen i porteføljen, markedsrisiko, resultatet av eventuelle kontakter med kunden med mer. Nordnet viser til at kursen i dette tilfellet steg igjen utover dagen, men i motsatt fall hadde et eventuelt ytterligere fall medført at klagers tap hadde vært enda større hvis tvangssalg ikke hadde vært gjennomført.

Nordnet mener klager har vært oppmerksom på den usikre situasjon i forbindelse med kursutviklingen på DNO og tilhørende risiko for at klagers depot ville bli overbelånt. Klager måtte således være klar over risikoen for at klagers finansielle instrumenter, herunder DNO aksjene, kunne bli tvangsavviklet. Klager har således både hatt ansvaret for at depotet ble overbelånt og tilsvarende hadde han mulighet til å unngå at aksjene ble tvangssolgt.

Nordnet viser til at de rutiner som ble fulgt i denne saken er i tråd med rutiner som følges når en kundes depot er overbelånt. Rutinene i forbindelse med overbelåning og tvangssalg styres, i tillegg til hva som fremgår direkte av Nordnets forretningsvilkår, av en risikovurdering. Nordnet forbeholder seg retten til når som helst å regulere et overbelånt depot så lenge overbelåningen er et faktum. Konkret hvor mange aksjer som reguleres fastsettes i forhold til overbelåningens størrelse og i forhold til risikoen for at overbelåning vil kunne oppstå på nytt. Handel med aksjer med høy volatilitet innebærer som kjent økt risiko for kunden og tilsvarende økt risiko for at det må fattes raske beslutninger om tvangssalg.

I dette tilfellet hadde Nordnet mulighet for å informere klager om situasjonen i DNO. På denne bakgrunn sendte Nordnet ut en advarende melding til klager 22. september 2009. Klager mottok samme budskap om overhengende fare for tvangssalg i telefonsamtalen som fant sted 23. september 2009.

Til klagers anførsel om at han har fulgt Nordnets anbefaling om å selge seg ut av andre aksjer for å sikre seg mot et kraftig kursfall i DNO, viser Nordnet til at klager solgte ut langt mindre enn det som var nødvendig for å komme i nærheten av den risikominimering som var nødvendig og som klager hadde informasjon om via media, Nordnets melding og ovennevnte telefonsamtale 23. september. Nordnet hevder at de anbefalingen klager fikk av Nordnet ikke på noen måte fritar han fra ansvaret for å påse at depotet ikke blir overbelånt.

Klager hadde tilgang på kreditt med sikkerhet i innkjøpte verdipapirer. Ved å tillate overbelåning på klagers depot har klager brutt kredittavtalen mellom klager og Nordnet. Klager har på denne måten utsatt seg selv og Nordnet for større risiko enn det som var avtalt. Nordnet viser til at det ikke er en del av avtalen at klager, utover å utnytte den avtalte kreditten, også kan spekulere med en kreditt som ikke er gitt av Nordnet.

Forutsatt at klager har hatt mulighet til å regulere sitt depot slik klager viser til, stiller Nordnet seg undrende til at klager ikke tilførte midler for å redusere sin gjeld for derved å hindre overbelåningssituasjonen. Nordnet ble nødt til å tvangsselge aksjer til en verdi av kr. 610.000 av klagers depot den 24. september 2009. Etter denne tvangsavviklingen gjenstod det en gjeld på nærmere kr. 110.000. Denne gjelden ble regulert av klager først 20. oktober 2009. Med bakgrunn i klagers tidligere erfaring med overbelåning burde det være vel kjent for klager at overføringer alltid tar en viss tid, og at Nordnet ikke kan garantere at tvangssalg ikke skjer før en overbelåning faktisk er regulert.

IV

Etisk Råd bemerk:

Klager innga klage ved brev 15. oktober 2009. Nordnet har inngitt tilsvaret i brev 9. november 2009. I tillegg til dette har partene kommentert hverandres anførsler i samsvar med behandlingsreglene for Etisk Råd § 3-3 tredje ledd. Rådet har også gjennomgått lydopptak av samtale mellom klager og Nordnet 23. september 2009 kl. 15:19.

Problemstillingen i denne saken er hvorvidt Nordnet var uberettiget til å foreta tvangssalg som ble gjennomført på morgenen den 24. september 2009. Sentralt i vurderingen er Nordnets forretningsvilkår og den muntlige og skriftlige kommunikasjonen mellom klager og Nordnet.

Klagers påstand om at Nordnet ikke var berettiget til å tvangsselge DNO-aksjene er basert på at klager i telefonsamtale med Nordnet hadde presisert at han ville selge sine øvrige aksjer for å kunne møte et forventet fall i DNO-aksjen, samt at han ville tilføre nye midler om nødvendig for å kunne sitte med DNO-aksjene og således forhindre tvangssalg. Videre har klager vist til at han i forkant av tvangssalget, ikke fikk noen melding om å tilføre flere midler til depotet slik han tidligere hadde fått når han var overbelånt.

Utgangspunktet for Rådets vurdering er Nordnets forretningsvilkår pkt. D.2 som i all hovedsak er sitert i pkt. III ovenfor. Av forretningsvilkårene pkt. D.2 fremkommer at Nordnet i utgangspunktet har rett til å foreta tvangssalg av sikkerhetsstilte aksjer (herunder innkjøpte aksjer) hvis det foreligger overbelåning og overbelåningen ikke dekkes inn ved innbetaling eller gjennom tilleggsikkerhet. Rådet legger til grunn at klager på tidspunktet da tvangssalgene ble gjennomført var i underbelåning, og viser til at dette faktum heller ikke er bestridt av klager. Nordnets forretningsvilkår regulerer kundeforholdet mellom klager og Nordnet og utgjør det avtalerettslige grunnlaget mellom partene. Videre tilkommer eventuell annen kommunikasjon mellom partene som basert på en konkret vurdering vil kunne utfylle forretningsvilkårene eller eventuelt fravike disse.

Klager har påberopt telefonsamtalen med Nordnet den 23. september 2009 til støtte for påstanden om at Nordnet var uberettiget til å foreta tvangssalgene. Klager har vist til at han fulgte rådet om å selge seg ned i andre aksjer for å kunne møte et forventet fall i kursen på DNO og at han overfor Nordnet var tydelig på at han ville tilføre flere midler om fallet skulle bli større enn forventet. Videre har klager vist til at han ikke mottok noen melding om at han faktisk var overbelånt i forkant av at tvangssalgene ble gjennomført slik han tidligere har blitt ved overbelåning, og at han således ikke fikk mulighet til å overføre penger for å regulere overbelåningen før tvangssalget ble gjennomført.

I lydopptaket av ovennevnte telefonsamtale, gir klager uttrykk for at han har til hensikt å sitte med DNO-aksjene gjennom det forventede fallet fordi han har tro på at aksjekursen vil stige igjen. Nordnets representant sier at man ikke vet noe om hvordan aksjen vil utvikle seg, men anbefaler at klager gjør det han kan for å sikre høyest mulig margin for å kunne møte det forventede fallet. Nordnet forklarer at klager ved å frigjøre mer kapital, har mer marginer mot å komme i overbelåningssituasjon. Det gis i samtalen ikke noen garanti mot at tvangssalg foretas hvis klagers depot blir overbelånt. Tvert imot gir Nordnet uttrykk for at hvis klager er i en overbelåningssituasjon når handelen i aksjen starter igjen, vil ikke Nordnet ha mulighet for å spekulere hvorvidt aksjekursen vil stige igjen. Etter Rådets vurdering får klager nokså

tydelig informasjon fra Nordnets representant om at tvangssalg vil kunne skje umiddelbart hvis klager er overbelånt når handelen i aksjen gjenopptas. Klager får i samtalen følgende informasjon vedrørende dette: ”Hvis det først faller i morgen har vi ikke tid til å ringe deg.”

Etter Rådets vurdering har klager fått den informasjon som var nødvendig for å vurdere den usikre situasjonen i DNO og hvilken betydning dette hadde for klager. Rådet mener at klager må være ansvarlig for at han valgte å ikke tilføre mer midler på depotet forut for at aksjen ble åpnet for handel på børsen 24. september 2009. At klager satset på at aksjekursen ikke skulle synke så mye at klager kom i overbelåningssituasjon med påfølgende tvangssalg av DNO-aksjene, var således en risiko som klager tok.

Når det gjelder klagers anførsel om at han før tvangssalget ble effektuert ikke mottok melding fra Nordnet med anmodning om å regulere depotet, mener Rådet at dette ikke kan tillegges vekt. Det er på det rene at Nordnet i henhold til forretningsvilkårene har rett til å tvangsselge og at dette ikke betinger forutgående varsel muntlig eller skriftlig. Videre viser Rådet til at klager 22. september 2009 kl. 08.38 mottok en e-post fra Nordnet Kundeservice hvor klager ble advart om usikkerheten knyttet til verdien av DNO som følge av børssuspensjonen. Klager ble ved meldingen gjort særlig oppmerksom på at man forventet at aksjen ville åpne på mye lavere kurs enn sist omsatt, og at dette kunne medføre overbelåning på klagers depot.

Klagers anførsel om at han fulgte sin beholdning gjennom hele dagen den 24. september, dvs. etter at tvangssalgene var gjennomført, uten at dette syntes på hans konto, er uten betydning. Rådet er kjent med at Nordnet ved tvangssalg legger inn en manuell sperre i de tilfellene tvangssalg foretas, og at konsekvensene av dette er at kunden ikke vil kunne logge inn på sitt depot. Dersom kunden allerede er innlogget når depotet sperres, vil kunden fortsatt være innlogget uten å ha muligheter til å foreta disposisjoner på sitt depot. Kunden vil imidlertid ikke kunne se at selve tvangssalget foretas. Tvangssalget vil kunden først se på slutten av dagen ved en oppdatering av depotbeholdningen. Nordnet har redegjort for at sperren i dette tilfellet ikke ble lagt inn manuelt, da klager fikk logget inn på sitt depot etter at tvangssalget faktisk var gjennomført. Klager kunne heller ikke ved sin innlogging se at tvangssalget var gjennomført, fordi dette som nevnt først ses ved oppdatering på slutten av dagen. Det faktum at klager i dette tilfellet ved en rutinesvikt ikke fikk lagt inn en manuell sperre på sitt depot i forbindelse med tvangssalget, hadde ingen annen konsekvens enn at klager hadde mulighet til å gjennomføre egne salg/disposisjoner parallelt med Nordnets tvangssalg. Denne rutinefeilen innebar imidlertid en risiko kun for Nordnet, og ikke klager. Manglende manuell sperre hadde etter hva Rådet kan se under enhver omstendighet ingen praktisk eller rettslig betydning i denne saken.

Nordnetts forretningsvilkår innebærer at den enkelte kunde selv har en plikt til å påse at det ikke oppstår en overbelåningssituasjon. Om en overbelåningssituasjon likevel skulle oppstå, har kunden en plikt til umiddelbart å innbetale det overskytende til foretaket eller stille tilleggssikkerhet. Klager har gjennom etableringen av sitt kundeforhold som nevnt forpliktet seg til å etterleve foretakets forretningsvilkår. Under henvisning til forretningsvilkårene samt den øvrige kommunikasjon mellom klager og Nordnet i forbindelse med og i forkant av tvangssalgene, kan ikke Rådet se at klager har grunnlag for å hevde at gjennomføringen av tvangssalgene var uberettiget.

Rådet har etter dette kommet til at Nordnet har opptrådt aktsomt og i samsvar med foretakets forretningsvilkår og Norges Fondsmeglerforbunds Etiske Normer.

Etisk Råd har etter dette fattet følgende vedtak:

Klager gis ikke medhold.

Oslo, 10. august 2010